

اوقات

ویژه فرهنگ و معارف رضوی
| سال دوم | ویژه نامه ۲۶۹ |

تشرف سرکنسول جدید پاکستان به حرم مطهر رضوی

خرید و فروش با قیمت حدود ۲۰۰ میلیون تومان!
نبود قانون مشخص، قیمت فیش حج تمتع را نجومی کرد

یادداشت ایهمین دهستانی
نگاهی به منزلت «ری» شهر تمدن رضوی در جهان اسلام

آیت‌الله «قاضی طباطبایی»
چگونه ترور شد؟

۲

بازار کهنسال مجاور حرم مطهر به روایت اسناد آستان قدس رضوی

«شور» یا «سرشور»؛ مسئله این است!

محمدحسین نیکبخت
درباره بازارهای اطراف حرم چند بار صحبت کرده و به معرفی آن‌ها پرداخته‌ایم، اما تاکنون پیش‌نیامده است که بخواهیم درباره آن‌ها از دریچه مدارک و اسناد موجود در مرکز اسناد آستان قدس رضوی صحبت کنیم؛ مجموعه نقیسی که نه فقط آینده تمام‌نمای تاریخ حرم مطهر رضوی، بلکه نشان‌دهنده فرازهایی از سرگذشت شهر هزار و ۲۰۰ ساله مشهد است که در هیچ منبع دیگری نمی‌توان نشانی از آن‌ها یافت. در میان بازارهای قدیمی مشهد، بازار «سرشور» هم اهمیت خاصی دارد و هم نزد زائر و مجاور قدیم بسیار شناخته شده است؛ می‌گویم قدیم، از آن جهت که امروزه با گسترش شهر مشهد و تأسیس مراکز تجاری بزرگ و متعدد، از کارایی بازارهای سنتی کاسته شده است؛ هر چند که هنوز می‌شود فروغ روزهای باشکوه را در عبور و مرور رهگذران و تکاپوهای حجره‌داران دید. سرشور آن قدر اهمیت داشته است که محله‌ای در جنوب شهر مشهد را به نامش زده‌اند؛ محله‌ای که میان دو محله سراب و عیدگاه قرار داشت و از جنوب، فصل مشترکی با حرم مطهر و بخشی از بالاخیابان پیدا می‌کرد و این بازار معروف از میان آن می‌گذشت و به ضلع غربی حرم مطهر می‌رسید.

حسابی درباره آن این‌طور صحبت می‌کنند؟ روایت دیگری هم که البته زیاد رایج نیست، آن است که نام بازار سرشور به دلیل همجواری آن با کاریز یا به قول مشهدی‌ها کالی است که در آن احداث کرده بودند. این افراد معدود معتقدند سرشور به این معناست که در قدیم، سر این کوچه، مکانی برای شست‌وشوی لباس و... بوده؛ ادعایی که البته بیشتر نوعی خیال‌پردازی است و شاهی برای قبول آن وجود ندارد و احتمالاً ساخته و پرداخته یک قرن اخیر است. اما در کنار این روایت‌های غیرمستند اما عامه‌پسند، روایت دیگری هم وجود دارد که خاص اهل پژوهش است و این گروه بیشتر این روایت را قبول دارند؛ طبق این نظر، دلیل این نام‌گذاری، شلوغی و ازدحام فراوان بازار است که در خراسان

قدیم، گاه به چنین مکان‌هایی عنوان «شور» اطلاق می‌شد. نمونه آن را می‌توان در سفرنامه ابن‌بطوطه دید؛ او در کتاب خود آورده است که یکی از محلات شهر خوارزم که بازار بسیار شلوغی داشت را به نام «شور» می‌خوانده‌اند و بر همین اساس، برخی اهل تحقیق، اصلاً بعید نمی‌دانند که مشهد هم صاحب چنین بازار، فضا و نام مکانی بوده است. بررسی اسناد نشان می‌دهد این دیدگاه می‌تواند قابل پذیرش تلقی شود و راز نام‌گذاری مهم‌ترین بازار نزدیک به حرم رضوی را باید در همین مستندات مورد توجه قرار داد.

چالش نام‌گذاری «سرشور»
یکی از چالش‌های مهم مربوط به تاریخ سرشور، مربوط به نام‌گذاری این بازار یا محله تاریخی و پرهیاهوست. در این باره نظرات و دیدگاه‌های متفاوتی وجود دارد. برخی معتقدند «سرشور» از «سر شستن» می‌آید و مربوط می‌شود به زمانی که قه‌زنی متداول بود یعنی دوره قاجار. بر اساس این دیدگاه، در آن زمان دسته‌جات قه‌زن وقتی به نزدیک حرم می‌رسیدند، برای شست‌وشوی سرشان، به حمامی واقع در ابتدای کوچه سرشور می‌رفتند و پس از تطهیر، به حرم مطهر مشرف می‌شدند. خوب است بدانید این دیدگاه در میان قدیمی‌های مشهد به شدت شایع است و طرفدارانش کم نیست؛ اما هیچ کس نمی‌داند مبدأ آن کجاست و روی چه

وقف و نذر واقفان حامی طرح‌های دانش‌بنیان

آستان قدس رضوی با هدف کمک به تحقق شعار «تولید؛ دانش‌بنیان، اشتغال‌آفرین» و توسعه بسترهای وقف، امکان مشارکت واقفان نیک‌اندیش در طرح‌های دانش‌بنیان را فراهم کرده است. پیش از این، سرفصل‌های وقف شامل موضوعاتی همچون عمران و خدمات حرم مطهر رضوی، اجتماعی، فرهنگی و سلامت بوده است. در وقف عمران و خدمات حرم مطهر رضوی، درآمد موقوفات برای مرمت و توسعه صحن، رواق، اماکن متبرکه، خدمات فرش و روشنایی، تطهیر و تنظیف حرم مطهر و... اختصاص داده می‌شود. وقف سلامت نیز همان‌طور که از نامش مشخص است، حوزه درمان و بهداشت را پوشش می‌دهد. در وقف اجتماعی نیز درآمد حاصل از موقوفات در حوزه نیازهای اجتماعی نظیر ازدواج و تأمین مسکن برای زوج‌های جوان، توانمندسازی محرومان، اسکان زائران، کمک به دانش‌آموزان بی‌بضاعت و... صرف می‌شود. وقف فرهنگی نیز مربوط به حوزه خرید کتاب، تبلیغات در داخل و خارج حرم مطهر رضوی و... است. در این میان وقف علم و فناوری هم سرفصل تازه‌ای در اجرای این سنت حسنه است که با توجه به نیازهای جدید کشور تعریف شده است.

مسئولیت اجتماعی آستان قدس رضوی
حجت‌الاسلام والمسلمین عبدالرضا اصغری، مدیر توسعه وقف و مشارکت‌های اجتماعی بنیاد بهره‌وری موقوفات آستان قدس رضوی در این باره می‌گوید: در راستای مسئولیت‌های اجتماعی این آستان، متنوع کردن موضوع وقف در دستور کار مدیریت موقوفات در آستان قدس رضوی قرار گرفته و توسعه وقف در حوزه علم و فناوری برای حمایت از طرح‌های دانش‌بنیان، یکی از برنامه‌های این حوزه در سال جاری است. وی ادامه می‌دهد: توسعه وقف در حوزه علم و فناوری می‌تواند کمک بزرگی برای گسترش و توسعه اقتصاد دانش‌بنیان در کشور باشد و همین موضوع موجب شده علم و فناوری یکی از سرفصل‌های وقف در آستان قدس رضوی را به خود اختصاص دهد. با توجه به نیاز جامعه و اهمیت ورود آستان قدس رضوی به حوزه‌های علمی و نوآوری، وقف علم و فناوری به عنوان یکی از روش‌های مهم تأمین مالی طرح‌های دانش‌بنیان مطرح است که این مهم با بهره‌مندی از توان مادی و معنوی واقفان محقق خواهد شد. برای وقف علم و فناوری، سرفصل‌های متعددی تدوین شده و واقفان نیک‌اندیش می‌توانند در حوزه‌های آموزش، پژوهش و همچنین حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان و فناور، وقف‌های خود را ثبت کنند.

مشارکت در تربیت تسهیلگر جوانی جمعیت

معاون خدمات اجتماعی بنیاد کرامت رضوی با اشاره به خطر کاهش جمعیت و ضرورت افزایش آگاهی اجتماعی در این زمینه گفت: قرارگاه جوانی جمعیت بنیاد کرامت رضوی با همکاری دانشگاه‌ها و کارشناسان، تلاش خود را برای تربیت تسهیلگر جوانی جمعیت در راستای آگاه‌سازی عمومی در جامعه آغاز کرده است. به همت بنیاد کرامت رضوی، دوره آموزشی «ایران جوان» با محوریت تربیت تسهیلگر جوانی جمعیت ویژه نغدغه‌مندان این حوزه طی روزهای ۵ و ۶ آبان ماه در مشهد مقدس و به میزبانی دانشگاه بین‌المللی امام رضا(ع) برگزار شد. در این همایش دوروزه استادان نام‌آشنای کشوری همچون پروفسور محمداسماعیل اکبری، دکتر محمد احمدیان، دکتر امیرحسین بانکپور، حجج اسلام محمدمسلم واقفی، مجید فولادی، محمدتقی شفیعی و دکتر سحر منصوروی حضور داشتند. جعفر رئیس‌سازان‌زاده با اشاره به اهداف برگزاری این دوره اظهار کرد: خانواده و جمعیت از جمله حوزه‌هایی است که توسعه یا انحطاط یک جامعه را تعیین می‌کند و بر همین اساس باید مورد توجه جدی قرار داشته باشد. رئیس‌سازان‌زاده افزود: بر همین اساس، قرارگاه جوانی جمعیت معاونت خدمات اجتماعی بنیاد کرامت رضوی با مشارکت سه دانشگاه شاخص مشهد یعنی دانشگاه بین‌المللی امام رضا(ع)، دانشگاه فردوسی و دانشگاه علوم پزشکی مشهد، محتوای علمی، فرهنگی و آموزشی خود را در قالب برگزاری دو همایش تخصصی با محوریت جوانی جمعیت ارائه و با همکاری مؤسسه اندیشه کوثر، آن را مبتنی بر هفت کارگاه تخصصی سازماندهی کرده است.

نیمکت زنده‌گی
برسد به دست ۸۰ میلیون نفر

بچه‌ها دارند ما را نگاه می‌کنند. دنیا دارد نگاهمان می‌کند. شهید نگاهمان می‌کنند. دوست و دشمن نگاهمان می‌کنند. بروید با عقل خلوت کنید. با عقل خودتان، نه مال مسیح و سلبریتی‌ها و سیاسیون و داعشی مسلک‌ها و همسایگان مترصد تجزیه و رسانه‌های باطرف. ببینید آیا ما یک آب و خاک بیشتر داریم؟ تنهایی نمی‌شود. ما نیم ساعت بعد جوشکار هنوز دارد جوش می‌دهد.

پی‌نوشت: امیرالمؤمنین (ع) می‌فرمایند: شهرها با حبّ و وطن آباد می‌شوند.

جوشکار دست‌بردار نیست. یاد مصاحبه‌ای می‌افتم که چند روز پیش دیدم. خبرنگار رفته بود اسلامشهر، منزل شهید حسین تقی‌پور. همان‌که اغتشاشگرها وسط خیابان با پنجه‌بوکس و چاقو دوره‌اش کردند چون غیرت ایران امن و اسلامی را داشت. یاد همسر قوی‌اش، یاد ارشیای وطن‌دوستش. چای شیرین نمی‌خواهم دیگر و رنچور می‌روم سمت لپ‌تاپ و یک صفحه باز می‌کنم و شروع می‌کنم به تایپ کردن. می‌نویسم؛ شهر من مترو ندارد اما معترض چرا، دلسوز چرا. من یک خانم عینکی‌ام

رقیه توسلی صدای جوشکاری ساختمان روبه‌رو روی مَخ است. یک سرورگردن بالاتر از باقی صداها. موبایل روشن می‌شود. نگاه می‌کنم. همکارم پیام داده. می‌زنم روی ویدئویی که فرستاده. ویدئو را از اول تماشا می‌کنم و روی عکس توی تراکت‌ها که زوم می‌کنم قلمب تیر می‌کشد. عکس کسی نیست جز شهید طلبه شهرک اکباتان. همان که اسمش این روزها خیلی‌ها را قاصور می‌کند. جوانی که آشوبگرها توی تاریکی شب غریب‌گیرش آوردند. موبایل را پشت و رو می‌گذارم روی میز.

